

ritu ad templum, sumendo Christum in ulnas suas, ac desiderando mori. Cur enim dicitur responsum mortis accepisse, nisi quia prius sæpe quæsit cum Job: *Quando veniam et apparebo ante faciem Domini? Et cum Davide: Notum fac mihi Domine finem meum, et numerum dierum meorum quis est, ut sciam quid desit mihi.* Itaque si corpore non possunt, spiritu saltem veniant crebro ad templum, et cum Daniele quasi captivi, aperta versus templum fenestra, domi orent, legant pios libros, dent eleemosynas, etc. Gentilis ille philosophus Diogenes etiam in senio non deseruit austeram et philosophicam suam vitam; quare monitus ut jam senex philosophari desineret, respondit: *Victoriæ tempore a bello non desistendum, ne quis victori coronam auferat*, Laert. I. III. conformiter cum illo, quod scribit S. Joannes episcopo cuidam, Apoc. III. *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Certe Salomon, quia in senio demum se neglexit, depravatum est cor ejus per mulieres: *Cum jam esset senex.* Quando dux exercitus vidit eminens hostem se ad prælium accingere et contra se venire tunc et ipse instruit aciem, et armatus illi obviat: *Cum surrexisset Philisthæus et veniret et appropinquaret contra David, festinavit et cucurrit ad pugnam ex adverso Philisthæi*, I. Reg. XVII. sicque prævenit et prostravit eum. Vident senes mortem falce armatam contra se jam appropinquare; festinanter ergo occurrant illi ac præveniant pugnantiem. Deinde, per eleemosynas et alia bona opera parent se ad mortem. Docuit hoc pius quidam episcopus matrem suam seniculum, avaram et mundo adhuc deditam, cum prius sæpe frustra eam admonuisset, invitavit eam ad cœnam, et ipsemet eam adduxit, sed nullo accenso lumine, cum jam ingruerent tenebræ. Illa igitur a filio petit, ut curet præferri lumina. At filius paulo post se curaturum ait, ubi ventum fuerit ad fossam, arcto ponticulo transeundum. At illa: Quinimo jam statim cura lumina; quid enim si inciderem in fossam antequam feratur lumen? Et qui transibo eam sine lumine? Tum episcopus: Ita, mater mea, bene dicis; sed velim ut tu etiam tibi sic consuleres, et morti tuæ per eleemosynas aliaque pia opera prospiceres, antequam ad fossam mortis, non sine maximo periculo transeundam, pervenias. Quid enim nosti, quam longe ab ea distes? Et quid si nunc incidas? Refert Lipellus, dict. et fact. memor.

Hanc ob causam morienti cereus in manu datur, non tantum pro moriente, sed etiam pro viventibus, ut meminerint Christo occurrere cum lucerna gratiæ. Porro sicut lucerna, quæ præfertur, plus illuminat, quam quæ a tergo sequitur;

ita eleemosyna data ante mortem melior est ea, quæ post mortem legatur. Denique, accipiant sæpe Christum in ulnas per s. communionem, velut baculum senectutis suæ, et lucernam perfectionis ad alteram vitam; cupiantque *dissolvi et esse cum Christo.* Qui enim longum iter brevi sibi aggrendum novit, de viatico, eoque largo et securo, quod portare, et quidem absque periculo amissionis, possit, sibi providet. Quod autem melius et securius viaticum Christo ipso, viæ duce et gloriæ Domino? Avarus quidam senex Constantiæ ad lacum Acroniacum, ut scribit magister Joan. Videt in fornicario suo, peculium suum antiquæ et valde bonæ monetæ, nolens aliis relinquere, in pultam avenæ, panis loco inject, et cum pulve devoravit; sed his bolis suffocatus est. Utinam non multis plus de nummis suis, quam deviativo animæ solliciti essent! Volumus ergo peculium nobiscum ferre ad alteram vitam? Christum in eucharistia comedamus. Certe Ludovicus pius imp. ultimis quadraginta diebus vitæ suæ, nihil omnino sumpsit præter s. eucharistiam (teste Aimoine, I. V. hist. Francorum, c. IX.) et sic piissime obiit.

Hi sunt cerei, auditores, hodie incendendi, quorum recordationem ingerunt vobis illi materiales, quomodo lignea Christi imago deducit nos ad Christum; alioquin vana et inutilis. Attendat quisque ad cereum suum, non ad cereos aliorum. Solet enim contingere, ut dum quis aliorum lumina curiosius intuetur, suo interim lumine seipsum adurat. Idem accidit iis, qui, se neglectis, aliorum nævos aspiciunt. Prudentes illæ virgines non ad fatuarum, sed ad suas attenderunt lampades. Sic intrarunt cum sponso ad nuptias. Quod et vobis precor.

CONCIO III.

MUTUA CONJUGUM OFFICIA A COLUMBIS PRÆSCRIPTA.

I. Conjuges studeant puritati conscientiæ. — II. Non inviti permittant Deo filios suos. — III. Mutuo se amore prosequantur. — IV. Mutua ferant onera. — V. Careant zelotypia. — VI. Fidem sibi mutuo servant. — VII. Mutuos defectus ferant.

THEMA.

Dictum est in lege Domini: Duos pullos columbarum. Luc. II.

Quid est, auditores, quod in v. t. Deus una cum oblatione primogeniti petierit etiam turtures aut columbas, et quidem par turturum vel duos

pullos columbarum? Cur non unum saltem turturum aut columbæ pullum pruno primogenito, sed duos? Ego sane existimo, non tam propter ejus parentes petiisse hoc munus Deum. Jam vero scimus ea munera non esse grata Deo, quæ non veniunt a personis gratis. Hinc enim jubet Christus, illum, qui habet aliquid adversus fratrem suum, relinquere munus suum ad altare, et prius reconciliari fratri suo, Matth. V. Illud igitur munus tum demum Deo gratum erit, si a gratis offeratur. Quare ut insinuaret parentibus, quales ipsi esse debeant, quando offerunt suum primogenitum, par turturum addi voluit, aut duos pullos columbarum, ut nimirum ipsi similes sint pari turturum aut certe columbarum. Non est igitur, quod in longinquum abeant conjuges pro magistro seu doctore; habent domi passim columbas, quas ideo forte Deus affixit ædibus, ut ab eis conjugati discant, qui se gerere debeant. Turtures alibi explicuimus, nunc columbas speculabimur; pulchrum valde piorum conjugum speculum.

I. Hostes immunditiæ sunt; nam et nidum suum purgant, et crebro pennas suas rostro componunt: gaudent pluviis, quibus se abluunt, ac deinde pulvere conspergunt, teste Arist. I. IX. hist. XLIX. Pari modo etiam conjuges christiani renentur suas conscientias statis temporibus expurgare per pœnitentiam, et componere per orationes quotidianas vitam suam. Gaudeant quando pluvia, hoc est, solemne aliquod festum venit, in quo Deus gratias suas largius effundere et plurimos rigare solet, ut in iis saltem se per pœnitentiam abluant, et non jam in lecti mollitiæ, sed in pulvere pœnitentiæ sese volent. Certe B. Virgo purificationis legi se subjecit, cum nihil expurgandum haberet: quanto magis conjuges certis se temporibus purificare deberent, qui facillime labe contrahunt? At quoties conjugati se expiare debent? Dico, quoties pluvia gratiarum magna contingit, in festivitibus scilicet majoribus. Deinde, interrogent elephantem. De his enim scribit Pier. I. II. aliique, quod singulis novis lunis descendant ad amnem, in eoque se purificent. Bestiæ ergo observant tempora ad se abluendum: cur non potius homines? Ad elephantem nos mittit Job, c. XLIX. dicens: *Interroga jumenta* (Hebr. interroga behemoth, hoc est, elephantem, ut vertunt Vatablus, S. Basilius et Tugurina) *et docebunt te, etc.*

Quod si compta etiam corporis imitari columbas velint, id faciant more columbarum. Primo, non ad superbiam et luxum, sed ad honestatem. Neque enim columbæ alienis plumis se ornant, sed suas tantum componunt; nec se aliis, sed

suis conjugibus adornant. Audiant S. Chrysost. hom. X. in ep. ad Coloss. sic mulieri loquentem: « Quid ornaris? Dic quæso. Ut viro placeas? Igitur domi hoc facias. Hic vero contrarium fit: scilicet domi summa incuria; si foras itur, annus est, dum comuntur. Si autem proprio viro placere, aliis ne cura ut placeas: si vero aliis placere vis, non potes placere tuo? » In somnio Josephi de sole, luna et stellis ipsum adorantibus, pater ejus per solem, mater per lunam ei repræsentati sunt. Jam vero luna ex ea tantum parte splendet, qua solem aspiciit: ex altera parte, qua ad alia se convertit, obscura est. Sic uxor splendet in conspectu mariti sui, cui soli placere debet: obscura contra sit ad conspectum aliorum virorum.

II. Tametsi ambo conjuges valde ament pullos suos et pari labore educant, non ægre tamen ferunt eos a domino suo abripi, quod aliæ aves, imo bestiæ omnes non sine renitentia et molestia sustinent, ideoque domicilium alibi quærunt; non item columbæ, quia nimirum domino suo debent habitationem, pabulum, denique seipsas. Ergo et conjuges christiani, si forte Deus omnium Dominus eorum filios sive per mortem sive per religionis ingressum ad se trahat, non indigne id ferant. Cogitent id Sap. IV. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.* Magnum certe jus habuit Beata Virgo in Filium suum, quia sola ejus parens fuit: ad hæc millies magis eum dilexit, quam cæteri parentes diligere soleant suos; et tamen petenti eum ex lege Deo, libenter obtulit, non ad templum modo, uti nunc, sed postremo etiam ad crucem. Cogitent Deum longe plus juris habere in liberos suos, quam se: deinde, posse Deum pro una prole reddere illis aliam ac plures, quemadmodum Annæ, pro Sannuele ad Dei obsequium devoto, reddidit quinque proles, tres filios et duas filias, I. Reg. II. et S. Jobo pro septem filiis et tribus filiabus morte abreptis, dedit alios totidem filios et filias, speciosiores prioribus, Job, ult. c. Cogitent denique, se debere Deo seipsos, victum, vestitum, habitationem, opes, vitam et omnia sua. Quid mirum si interdum Deus exigat primitias aut decimas?

III. Columba mas et femina mutuo se amore prosequuntur, et mutua sibi infigunt oscula, teste Plin. I. X. c. LVIII. ad hæc, pacatissime inter se vivunt, simul fere gradiuntur, sibi que mutuo assident. Ut stabile et suave sit conjugium, necessarius hic est amor mutuus, quem inserere illis voluit Deus dum Evam ex Adami costa efformare, eisdemque idem nomen Adam, seu hominis, dare voluit! *Vocavit nomen eorum Adam*, Gen. XXV. Vir

Hebr. *isch*, mulier vocatur *ischa*; ut sciant se esse quasi unum hominem, adeoque unam voluntatem habere debere. Hanc quamdiu habuerint, tamdiu vitam jucundam ducent, et proficient etiam opibus. Regnum enim pacatum ditari solet: quamdiu ergo caput cum corpore, vir cum uxore bene convenerint, quid eos turbare poterit, quominus pacatum habeant conjugium? Ita discit S. Chrysost. hom. V. in ep. Pauli ad Tit. II. Quia autem duo reges in eodem regno quiete vivere non possunt, debet mulier viro subordinata et subjecta esse, velut prorex; ideo non ex capite, sed ex latere Adæ formata est Eva.

Deinde, ad hanc pacem acquirendam juvat, si quis nubat pari, quemadmodum et columbæ conjugatæ gaudent pari colore. Ita S. Ambros. l. I. de Abraham, c. II. ait: « Qui suavitatem querit conjugii, non superiorem censu ambiat, non molibus ornatum, sed moribus. » Accedit Arist. VIII. ethic. c. X. *Dominantur*, inquit, *uxores propter amplitudinem patrimonii*. Dominari debet maritus, quia caput est uxoris, teste apostolo: quod si ergo velit dominari etiam uxor, jam duo reges in eodem regno, duo soles in mundo erunt; pax igitur exulabit. Quod si tamen contingat impares coniungi, tunc is qui inferior est nobilitate vel opibus, studeat labore, virtute et prudentia sua compensare defectum suum.

IV. Mutua onera ferunt; nam alternis vicibus ovis incubant, et fovent pullos; interdum mas, noctu femina. Ac si vagetur errabunda femella, compellitur a masculo ad nidum, teste Plin. loco citato, Aristotele et Æliano. Ergo et christiani conjuges mutua ferant onera foris: mulier quasi luna, et operetur in domo, quasi noctu. Vir pueros instruat litteris, equestri disciplina, cura familiaræ, negotiis agri seu fori, tractandis artibus aut opificiis: mulier doceat filias nere, fila ducere, culinam curare, domum expurgare, etc. Ac si quidem uxor ad hoc segnis sit, vir compellat eam ad officium. Non enim frustra uxor, Prov. V. appellatur *serva carissima*; quia ut cervi transantantes maria per vices alter alterius dorso imponunt gravia cornibus capita, ut per vices respicient: sic agendum in matrimonio. Hinc *conjuges* appellantur, quod jugum simul trahant.

V. Columbæ felle carere feruntur passim a scriptoribus, vel si id habent, absconditum habent; cum incertum sit, quo loco id contineant. Quid fel, nisi zelotypia? Ut enim fel omnia, quantumvis dulcia, reddit amara; ita zelotypia quodvis conjugium, licet alioquin felicissimum. Nam: « Qui zelotypia laborant, inquit D. Chrysost. ho. XXXVIII. in c. XVII. Gen. bonum pacis amittunt; etiamsi magnis affluant divitiis, etiamsi sump-

tuosas habeant mensas, etiamsi clari fuerint et nobiles, miserrimi omnium sunt. » Hinc olim ethnici in sacrificiis Junonis, quam nuptiarum præsidem credebant, victimam sine felle immolabant, teste Euseb. l. III. de præparat. evang. c. I. Nec frustra Deus, Num. V. præcepit ut vir zelotypus pro uxore oblationem facturus, non triticeam, sed hordeaceam offerret farinam; nec funderet super eam oleum, neque thus: indicabat enim zelotypiam homines quasi demones et bruta, quorum pabulum est hordeum, facere (bruta enim fere, ut cameli, maxime laborant zelotypia) omnique suavitate et bonæ famæ odore privare. Quare ad hanc e medio tollendam permisit Deus in v. t. probationem per aquas maledictas: ne miseri conjuges in hac cruce perpetuo penderent. Id quod etiam per miraculum quandoque ostendere voluit, uti scribit B. Pet. Dam. cardin. in ep. ad Godefrid. ducem et marchionem Tusciæ, l. VII. epistol. de Huberto marchione: « Qui Guillelmus, majoris Bonifacii marchionis filiam, conjugali sibi fœdere copulavit. Hinc non multo post indignationem primi Othonis imp. incurrit, ac subinde, relicta conjugæ, Pannoniam profugus exulavit. Qui cum longo post tempore resumptus in gratiam rediit, matrem cum grandiuscula jam prole reperiens, admiratus expavit. Negat homo se genuisse quem conspicit: et zelotypiæ permotus invidia, fœtæ mulieris obscœnum erimen intendit: nequaquam se tam insperatæ rei perhibet conscium, diffidetur se conceptionis hujus nosse mysterium, nec posse fieri, ut se asserat patrem, qui prægnantem non reliquit uxorem. Ad hoc tandem res diutius ventilata protrahitur, ut non aliter, quam per actæ purificationis indicium, tam gravis objectio sopiatur. Hoc igitur ex utraque parte convenit, ut in vasta quadam amplissimæ domus area conventus religiosarum fieret personarum. Quibus nimirum in subselliis suis undique consistentibus, puer solus in medio poneretur: et si patrem, quem nunquam antea viderat, adiens peteret, ab omni procul dubio matrem suspicione purgaret. Quid plura? Conveniunt pontifices, adsunt cum monachis et abbatibus, inferioris etiam ordinis sacerdotes: fletur, gemitur, suspiratur, ad cœlum oculos erigunt, pugnis pectora mœsta contundunt, profluentibus lacrymis tristia ora perfundunt. Dimissus itaque puer in medio sine papate, vel gerala, cœpit ire: et cum pater sederet inter vulgus, nec ab aliis videretur ulla subselli varietate distinctus; temptis omnibus, puer ad eum signanter accessit, eique tamquam notissima familiaritate blanditus adhæsit. Sic itaque liberavit matrem, dum divino provocatus instinctu, petiit genitorem. Hoc

igitur modo matri confusio tollitur, patri filius redditur, et utriusque parentis affectus erga se invicem in communi sobole reformatur. Omnes ergo, qui aderant tanto stupefacti miraculo, vota mentis conjubilatione, et dignas auctori Deo gratias referentes, exultant. » Joanna, Philippi Hispan. regis conjux, audiens quod maritus semel oculum conjecisset in capillos cujusdam puellæ de gynecæo, silicavine gratiosos, correpta zelotypia, clamoribus et querelis totam regiam implevit, faciem puellæ vibicibus fœdavit, correptaque forfice, capillos absceidit, viro denique suo a tergo semper adesse voluit, ut refert Gomez, de rebus gestis fr. Ximenii, l. III. Hinc fortasse Christus in Cana Galilææ nuptiis interesse, et vinum providere voluit quia *Cana zelum* significat; ut ita vino amoris mutui zelotypiam extingueret ac sanaret.

VI. Columbæ, mas et femina conjugali inter se fœdere sociantur: *Pudicitia illis prima et neutri nota adulteria: conjugii fidem non violant*, inquit Plin. l. X. c. XXXIV. De palumbibus, etiam scribit Ælian. l. III. de animal. XLIV. « Ex avibus castissimi ab omni stupro palumbes: ut enim mas et femina tamquam nuptiis alligati sunt, adeo ad stabile et certum connubium adhærescunt per summam castimoniam, ut neuter alienum cubile attingat. Si qui ad alienam oculos adjecerint, eos reliqui circumsedentes marem quidem mares discerpunt, feminam vero femina. » Quid hic natura sibi voluit, nisi ut instruerentur conjuges fidem servare invicem; quo nimirum ipsorum proles educerentur et instruantur ab iisdem? Subtracta enim illa fide, subtrahetur prolihus debitum nutrimentum et disciplina. Hinc aliæ etiam aves, quæ communiter pullos nutriunt, ante completam nutritionem non separantur a mutua societate, ut habetur in complem. S. Thomæ, q. LXV. ar. III. Quamquam avium aliorumque brutorum fœtus non requirunt nisi educationem, quæ in illis cito perficitur (unde nec mirum, sique post educatam prolem separentur): hominum autem proles non solum requirunt educationem, quæ tarde perficitur; sed insuper disciplinam et instructionem, quæ adhuc plus temporis requirit; adeo ut parentes, donec omnes proles suas ad perfectionem adducant, jam convescens incipiant, sique stabilem conjunctionem requirant. Quibus accedit fides mutuo data, quæ sancte præcipit, ne frangatur. Accedit denique sacramentum inter parentes Christianos, quæ requirit unius cum una indissolubilem conjunctionem, qualis est Christi cum Ecclesia. Unde sponsus ait: *Una est columba mea*. Quare qui hanc fidem mutuo datam violant, peccant in

Christi mandatum, sique nexum triplici nodo firmatum rumpunt, quod gravissimum est. Sane vel ipsi ethnici fidem hanc violatam duris suppliciis ulti sunt. In Peruana provincia non solum adulteros, sed etiam illorum parentes, liberos et fratres comburebant, necnon et pecora: terram quoque, ubi flagitium commissum, dispergebant et sale aspergebant, ut sterilis permaneret: arbores quoque et domos vicinas sternebant et solo æquabant, ut scribit Aug. de Zarate, in hist. Peruana. Sufficiat fidelibus exprobratio Davidi facta a Deo et injunctæ pœnæ. Quot enim et quantis lacrymis deflere id peccatum debuit? Quot pœnas sustinere? Filius ejus ex adulterio natus, morte plexus est: Amnon alter filius sororem violavit, ideoque ab Absalone fratre occisus est: Absalon rebellavit patri et occisus est a Joab: Adonias, alius filius, occisus est a Salomone. En quam grassatus est Dei gladius in domum Davidis, propter unum ejus adulterium. Aliud terribile exemplum de punita adulta refert Fortunatus, in vita S. Marcelli episcopi Parisiensis. In ejus enim sepulcrum serpens unus immanis solitus est e silva adrepere, et ibi corpus ejus depascere, miserabili et horrifico spectaculo, quod refertur a Surio, 1. novembris.

VII. Ad hæc: « Columbæ etiam imperiosos mares, et subinde iniquos ferunt, ait Plin. l. X. c. XXXIV. quippe suspicio est adulterii, quamvis natura non sit. Tum plenum querela guttur, sævique rostro ictus, mox in satisfactionem exosculatio. » Ergo et Christiani conjugati ferant imperiosos, adeoque iniquos etiam, conjuges potius, quam discessum a se invicem meditentur. Sperandum enim quod patientia sua alter alterum componat, et ad frugem reducat, quemadmodum egit felici successu B. Monica cum marito suo Patricio, l. IX. confess. S. August. c. IX. Ad hæc in justa suspicione se invicem officii sui adhortentur, instruant, reprehendant, et pleno gutture murmurent. Ita Sara, cum videret filium ancillæ perniciosum esse filio suo, petiit ab Abraham, ut ejiceret ancillam; cujus petitionem audiendam præcepit Abraham Deus, Gen. XXI. « Nihil potentius muliere bona ad instruendum virum, quodcumque voluerit: neque tam leviter amicos, neque magistros, neque principes patietur, ut conjugem admonentem ac consulentem. Habet enim voluptatem aliquam admonitio uxoria, cum plurimum amet, cui consulit. Multos possum afferre viros asperos et immites, per uxorem mites redditos et mansuetos, » ait D. Chrysost. ho. VI. in Joan. Sic Theodolinda Longobardorum regina, cui S. Greg. dialogum de moribus dicavit, Autharim priorem maritum, et Agilulphum posterior-

rem suo suasu ad meliorem frugem reduxit. Clotildis Clodovæum Francorum regem, lugundis Harmingildum, aliæque plurimæ. Quod si vero hoc efficere nequeant, unum hoc superest, ut habeant patientiam, et cogitent sibi exeundum esse, quod sibi intraverunt. Tales conjuges fuisse Joseph et Mariam plusquam certum est: hos ergo velut duces sanctissimos imitentur omnes conjuges christiani; et erunt quasi turtures, gratissima Deo oblatio.

CONCIO IV.

TURTURES HOMINEM INSTRUUNT CHRISTIANUM.

Turtures præ columbis, quasi gratiores, boni Christiani typi. — I. Docent pie meditari. — II. Docent gemere. — III. Docent modestiam in vestitu. — IV. Docent moderamen in victu. — V. Docent qualis nostra conversatio esse debeat.

THEMA.

Dictum est in lege Domini, par turturum. Luc. II.

Videtur Deus singulari modo præ aliis aviculis acceptas habuisse turtures et columbas; siquidem eas crebro sibi immolari præcepit, velut Gen. XV. ab Abraham, Levit. XII. a puerpera, Levit. XV. a leproso. Nimirum quia aviculæ simplices et innoxie sunt, et ut S. Bernardus ait, quod sunt oves inter quadrupedia, hoc sunt turtures et columbæ inter volatilia. Adverto vero et hoc, quod cum hæ duæ columbarum species junguntur, semper turtures præponuntur columbis dictis, quasi proprie præ his magis Deo acceptæ forent. Quare mihi persuadeo Deiparam obtulisse turtures potius quam columbas: haud dubie, quia typus sunt boni Christiani, et cujuscumque vult servire Deo. Ergo turtur esse debet in cogitationibus, verbis, vestitu, victu, conversatione, qui se offerre Deo in obsequium ejus cupit; quod sane omnes debemus pro viribus præstare. Modum nunc audiamus.

I. Turtur docet nos pie meditari. Qua ratione? Turtur enim ab Hebræo *tur* dicitur, quod est cogitare vel meditari; unde a *tur* Hebraice appellatur *tor*: et Latine duplicata voce *turtur*; quia nimirum intus loqui videtur, instar eorum, qui meditantium secum loquuntur, ait Corn. a Lap. Gen. XV. § IX. quod etiam columbis commune. Unde Ezechias ait: *Meditabor ut columba*, Isa. XXXVIII. *Turtur ergo est bis meditari*; quam vocem videtur etiam exprimere turtur suo cantu. Hoc autem facere Christianus quisque deberet, bis, inquam, in die meditari, mane scilicet et espere. Sic enim faciendum Christiano vult

S. Ephrem, to. III. in serm. ascet. « Singulis diebus (inquit) vespere et mane diligenter considera, quo pacto se habeat negotiatio tua ac mercimonii ratio. Et vespere quidem ingressus cubiculum cordis tui examina teipsum, ac dicito: Putasne hodie Deum in aliquo exacerbavi? Numquid verba otiosa protuli? Per contemptum negligentiamque peccavi? Num fratrem irritavi? Num cui detraxi? » Deinde, jubet deseri peccata deprehensa. Post addit: « Et facto jam diluculo rursus eadem tecum meditare, et dicito: Quomodo putas ista nox præterit? Numquid improbae et sordidae cogitationes invaserunt me, atque illis libenter immoratus sum? » Hoc absque dubio insinuatum est in v. t. Exo. et Num. XXVIII. quando Deus mandavit jugi sacrificio singulis diebus offerri sibi agnos duos in holocaustum, unum mane, alterum vespere. Et quidem S. Bern. serm. II. et III. de purificatione recte asserit per eos significatum esse Christum, qui fuit agnus matutinus, quando infans hodie in templo est oblatus; et vespertinus, quando ad vesperam vitæ se obtulit circa horam diei nonam in cruce. Morali tamen sensu voluit Deus coli latræ bis in die, mane et vespere. Ac si quidem Christus se mane et vespere obtulit Patri suo, cur non faciat hoc suo etiam modo Christianus? Quid quod Plato, lib. X. de legibus scribit, Græcos æque ac barbaros omnes, sole tam oriente quam occidente, adorare Deum? Pythagoras etiam duorum maxime temporum rationem habendam dicebat, matutini et vespertini, teste Hieron. lib. III. contra Ruffin. cap. X. Sane confunduntur ab his Christiani aliqui, qui pecorum instar cubitum eunt, et pecorum instar surgunt. Surgent gentiles ac barbari et condemnabunt eos in iudicio.

II. Docet nos gemere potius quam jubulare et cum mundo lætari: quia gemitum pro cantu habet, qualis etiam decet bonum Christianum. Etenim Christus Dominus flevisse quidem legitur, risisse vero nunquam. Et Deipara quomodo ridere potuisset unquam, quæ semper gladium pectori infixum gerebat, mortem scilicet Filii dirissimam, oculis observantem? Cum dolore in stabulum divertit, cum dolore in Ægyptum fugit, cum timore rediit, cum dolore amissum quæsit, cum dolore spretum audivit, cum dolore morituro valedixit, cum dolore Joannem pro filio accepit, cum dolore morientem vidit, cum dolore sepelivit, cum dolore redivivum expectavit. Verum dicet aliquis: Quid tandem nos fleamus? Duas maxime miseras, unam exillii nostri, alteram Dei passim offensi. Quis unquam audivit jubila, tibicines et fidicines, saltus et choreas in

carceribus? Nonne bis deplorandi essent rei captis, si in carcere riderent, saltarent, jubilarent? O miseri! diceremus, nescitis ubi sitis: post paucos dies ad torturam rapiemini, inde ad tribunal, tum ad supplicium, et ridetis? Nos in carcere sumus; unde nunc unus, nunc alter extrahitur, rapitur in lectum doloris et agonem mortis ac iudicium, unus longiori, alius breviori itinere. Qua ergo ratione vanis mundi gaudiis possumus indulgere? Judæi in captivitate sua a Babyloñis rogati: *Hymnum cantate nobis de canticis Sion*, responderunt: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Psalm. CXXXVI. Quomodo et nos in captivitate nostra et exilio ridemus, saltamus, jubilamus? Jure ergo feriæ imminentes stultorum appellantur; quia non nisi stulti et phrenetici ridet in periculis suis. Deinde, jure gemimus, quia videmus passim Deum graviter offendi. Quid enim? Nonne velum templi, petra, terra, sol luxerunt, quando viderunt subsannari et crucifigi creatorem suum? At quid aliud faciunt hoc tempore homines? Suis enim jocis et scurrilitatibus Christum subsannant, suis ebrietatibus potant felle et aceto, suis blasphemis flagellant, suis larvis et personis induunt veste alba et derident, suis impudicitis denudant et cruci affigunt. Quod si David aspiciens peccantes dixit Ps. CXVIII. *Vidi prævaricantes et tabescebam*, seu ut Hieronymus vertit *mæream*, quomodo non mærebimus nos, qui tales intuemur Christianos? Paulus certe super hujusmodi homines: *Inimicos scilicet crucis Christi*, flebat, ad Phil. III. *nunc autem et flens dico, etc.*

III. Docet modestiam in vestitu. Habet enim pennas fere cinerei coloris, adeoque lugubres. Ac licet habeat etiam aliquas in alis pulchras et versicolores pennas, eas tamen abscondit, et non nisi volaturiens depromit. Quid igitur nisi vestitum moderatum et modestum nobis assumendum docet? Cinerea debet esse vestis nostra, quia cinis sumus. Qui contra agit, sepulcrum dealbatum est, foris ornatum, intus cinere plenum. Nonne Adamo dictum: *Pulvis es et in pulverem ibis?* Quis autem unquam vidit cinerem ornari? Tela crassissima et sordidissima excipitur et in sterquilinum effertur. Quis figulinum vas auro et argento includit? Vas figuli sumus. Diviti cuidam Asiano, ut scribit Cælius, l. XXX. cap. XV. « Cum pedes forent abscissi, qui frigoris nimietate comperuissent per nives iter facienti; ut aliquo modo calamitatem leniret, ligneos sibi pedes confiendos curavit, quibus subligatis, interim etiam servis innixus incederet. Sed ridiculus eo præcipue fuit, quod summa cura scienter politeque confectas soleas comparabat subinde, quibus li-

gneos illos pedes præfulciret; veluti visenda plane res esset, lignum crepidis inductum. » Nihilominus ridiculum est cinerem adornare. Decor hominis naturalis in paradiso ob peccatum ei ademptus est, ubi sine vestitu et erubescencia tanquam angelus incedebat. Ob prævaricationem pudefactus, pellibus vestitus est: quo modo damnati a s. inquisitione indusiolo infami, quem *abitello* appellant Itali, Hispani *S. Benito*, educuntur ad mortem. Qui talem vestem gemmis ornaret, nonne magis se ridendum exponeret? Ligneos igitur pedes et cinereos ornas comptule. Intellexit hoc melius quam nostri sæculi homines, Esther regina, quæ extra necessitatem vili se habitu et obvio vestivit; at cum regem aditura, necessario se ornare debuit, dixit: *Domine, tu scis, quod abominer signum superbiæ et gloriæ meæ, quod est super caput meum*, Esth. XIII. Nostro ævo S. Carolus Borromæus infra cardinalitias vestes, pro dignitate honestas, gerebat laceras, et detritas, dicens: *Laceras sibi esse proprias, purpureas autem et cæruleas integras spectare ad cardinalitiam dignitatem*, Lipel. in vita, 3. nov. Idem cum famis tempore omnia sua in pauperes erogasset, a rectore collegii Helvetici interpellatus pro vestitu alumnorum suorum, cum nil suppeditare se jam posse diceret, nec tamen rectori hoc persuaderet, tandem monstravit ei caligas suas laceras et detritas, dicens: *Se velle eas cum caligis ipsius commutare, si placeret*. Id a viro fide dignissimo, qui eum bene noverat accepi. Igitur Esther et Borromæus non nisi ex necessitate, exigenteque honestate, ornatum admiserunt; quod aliis conceditur, modo, instar turturis, speciosas illas pennas non ostentare, sed regere potius contentur.

IV. Docet moderamen in victu. Nam morticino non vescitur, sed pauculis granis, quæ in locis tantum mundis quærit. Nec bibit, ut Bapt. Mantuanus scribit, ex rivulo, nisi prius alis turbato. Denique, velut pro signo temperantiæ, circulum nigrum in collo gerit. Ergo etiam Christianus abstineat a morticinis, quæ scilicet mortem animæ afferant, cibis vetitis, immodicis; abstineat ab immundis locis commessionum et pergræcationum, quia perit ibi munditia. Deinde, seu bibens seu comedens, alis bonæ cogitationis turbet cibum et potum; quod videlicet non velit bibere vel edere ad voluptatem, sed ad necessitatem et naturam conservandam. Illud enim brutum, hoc humanum est. Quid mirum te hoc facere, quod fecit rexpotentissimus David? *Cinerem tanquam panem manducabam*, ait Psalm. CI. *et potum meum cum fletu miscebam*, quasi diceret: *Panem meum cinere aspersi recordationis mortis, et vi-*